

Eleringi juht Kalle Kilk: Eleringi elektrivõrgu eelarenduse kontseptsioon on kasulik tarbijale, tootjale ja keskkonnale

[Arvamusartikkel Postimehes 13.04.2024](#)

- Eesti on võtnud eesmärgiks katta 2030. aastal sisemaine elektritarbimine taastuvelektriga. Sellest eesmärgist võidab kogu ühiskond - kogu majandus saab minna üle puhtamale elektrikasutusele.
- Selleks, et uute loodavate tuule- ja päikseparkide toodang mahuks meie elektrivõrku, on seda vaja arendada ja tugevdada. See vajab heaperemehelikke ja ettenägelikke investeeringuid.
- Eleringi ettepaneku järgi katavad uue kontseptsiooni järgi tootjate võrguga liitumise kuludest poole elektritarbijad võrgutasu kaudu ja teise poole võrguga liitujad.
- Kuna taastuvelektri tarbimise kasvuga elektri hinnad langevad, siis kokkuvõttes elektriarve väheneb.

Eleringi vastutus elektrisüsteemihaldurina on tagada varustuskindlus ehk see, et tuled põleksid ja toad oleksid soojad. Meie analüüs näitab, et varustuskindluse tagamine suuresti taastuvelektril põhineva elektrisüsteemiga pole mitte ainult võimalik, vaid see on ühtlasi ühiskonna vaates kõige mõistlikum lahendus. Saame vähendada energeetika keskkonna jalajälge ja ühtlasi tagame taskukohase hinnaga elektri

olemasolu, kirjutab Eleringi juht Kalle Kilk.

Tundub lihtne? Tegelikkuses seisavad nii elektrisüsteemihalduri Eleringi kui kogu Eesti ees märgatavad väljakutsed. Lisaks tuhandete megavattide ulatuses uute taastuvelektril põhinevate elektrijaamade rajamisele tuleb märgatavalt arendada ja tugevdada elektrivõrku, aga tagada ka reservvõimsused nendeks tundideks ja päevadeks, kui päike parajasti ei paista ja tuul ei puhu. Kuna energeetikas võtavad suured muudatused aega aastaid, siis tuleb juba praegu teha olulised muudatused, et võetud ambitsioonikad eesmärgid täita. Eleringi roll taastuenergia suuremahulise arendamise puhul on pakkuda uutele elektrijaamadele võimalust kiireks ja paindlikuks liitumiseks elektri ülekandevõrguga. Võrguga liitumise korraldus vajab põhimõttelist muudatust. Seni alustas Elering konkreetse liituja teenindamiseks vajalikke toiminguid pärast seda, kui liituja oli oma plaanid põhjalikult läbi mõelnud ja Eleringiga liitumise tingimused täpselt kokku leppinud. Eesti ambitsioonika taastuvelektri eesmärgi täitmiseks peame võrguehitust kiirendama ja liitumisprotsessi standardiseerima.

Kui riigikogu vajalikud muudatused sel aastal kinnitab, on Elering valmis juba 2025. aastal eelarendusprogrammiga alustama

Oleme Eleringis välja töötanud elektrivõrgu eelarenduse kontseptsiooni, mille realiseerimisel saab uus elektrijaam koheselt valmimise järel tööd alustada, ei pea muretsema liitumise maksumuse muutumise pärast ega ootama elektrijaama käivitamiseks vajalike võrgutugevduste valmimist. Elering hakkab olemasolevat ülekandevõrku tugevdama kiirendatud tempos ja ette nendes Eesti piirkondades, kuhu kõige suurema tõenäosusega rajatakse uued taastuenergial põhinevad elektrijaamad.

Siiski ei saa Elering muudatust jõustada omal käel. Eleringi kontseptsiooni rakendamine eeldab selle sätestamist seaduses. Oleme oma ettepanekud elektrituruseaduse muutmiseks teinud. Nendega jätkab praegu tööd kliimaministerium. Muudatused peaksid lähikuudel läbima kooskõlastusringi, sama valitsuse heakskiidu ja jõudma loodetavalt veel enne suve riigikogu töölaudadele.

Kui riigikogu vajalikud muudatused sel aastal ära kinnitab, on Elering valmis juba 2025. aastal käivitama ligikaudu 300 miljoni euro suuruse investeerimisprogrammi võrgu tugevdamiseks ning järgnevatel aastatel võrguga liituvad uued elektrijaamad saaksid anda kümnendi lõpuks oma panuse taastuvelektri eesmärkide täitmisel.

Kasu liitujatele

Taastuenergia arendajad on senise liitumisprotsessi puudustena välja toonud liitumise maksumuse prognoosimatuse ja pika ajakulu. Muudatuse järel oleks nii liitumispunkti maksumus kui ka võrgu tugevdamise kulude suurus liituja jaoks ette teada, need sõltuksid üksnes soovitud liitumisvõimsusest. Nii kaob hinnarisk ja liitujal on tunduvalt lihtsam panna kokku vettpidav äriplaan.

Ühtlasi saaks uus elektrijaam tööd alustada koheselt peale tootmiseadmete ja liitumispunkti valmimist ega peaks ootama jääma võimalike võrgutugevduste lõppu nagu seni. Kui vajalikud võrgutugevdused ei ole selleks ajaks valminud ja liitunud tootja ei saa seepärast igal ajahetkel elektrit täisvõimsusega toota, oleks Elering kohustatud tootjale hüvitama müümata jäänud elektri turuhinna.

Kuna liitumisega seotud kulude suurus on fikseeritud ning liituja ei pea ootama võimalike võrgutugevduste valmimist, muutub liitumise protsess kiiremaks. Eleringi pakutud kontseptsiooni rakendamisel on võimalik elektrijaam võrku liita senisest ligikaudu kaks korda kiiremini ehk 18-24 kuuga.

Kasu tarbijatele

Kuna tootmise liitmiseks tehtavatest elektrivõrgu tugevdamisega seotud investeeringutest saavad kasu ka tarbijad, näiteks uuendatakse vananenud liinid, mida tuleks teatud ajal nagunii teha, siis on plaanis osa võrguga liitumise kuludest katta elektri tarbijatelt kogutava võrgutasu kaudu. Ehk Eleringi ettepaneku järgi kannaks poole kuludest võrguteenuse tasu kaudu elektritarbijad ja teise poole elektrivõrguga liituja.

Tõenäoliselt veelgi suurema võidu saavad tarbijad sellest, et taastuvelektril põhinev elektrisüsteem toob alla keskmise elektrihinna. Praeguste arvutuste kohaselt tõuseks keskmise eratarbija võrguteenuse kulu aastas vaates suurusjärgus viis eurot. Võit madalamast elektri hinnast ületab seda lisakulu ilmselt mitmeid kordi.

Soodsa varustuskindluse tagamise tervikplaan

Soodne varustuskindlus tähendab Eesti jaoks seda, et meil on tulevikus piisavalt palju kohalikke taastuvelektrijaamasid, piisavalt tugevaid välisühendusi, tagamaks ligipääsu üleeuroopalise elektrituru soodsatele energiaressurssidele ning nende hetkede jaoks, kui Eestis tuul ei puhu ja päike ei paista. Kui naabritel soodsat elektrit üle ei jää, on meil ka piisavas koguses juhitavaid elektrijaamasid. Ehk teisisõnu - Eesti varustuskindluse tagamiseks tegeleb Elering lisaks taastuvelektrit tootvate elektrijaamade jaoks vajaliku elektrivõrgu arendamisele paralleelselt ka uute välisühenduste ehitamise ettevalmistamisega ning juhitavate elektrijaamade olemasolu kindlustamisega.